

The evolution of leisure practices in modern society is traced with using statistic materials of research international projects, which were realized in the second half of the XXth cent. – beg. of the XXIst cent. ("The Use of Time: Daily Activities of Urban and Suburban Population in Twelve Countries", 1972, "Leisure Policy in Europe", 1993, "The Future of Leisure Time", 1994, "Free Time and Leisure Participation: International Perspectives", 2005, etc.).

Leading pre-conditions which had an influence on actualization of the problem of organizing culturally expedient leisure in modern world are grounded. Among such the increase of spare time is determined, which influenced changes in the regimes "work-rest" (individualization and personification of work schedule, input of the shortened working week, lengthening of studying terms duration, etc.). At the same time it is stressed, that spare time increase doesn't mean automatic rise of leisure scope, which is intensively corrected under the influence of other time expenses forms (additional work, housekeeping or unemployment rise). The expediency of taking into account the peculiarities of social and demographic structure of society is underlined, which gives an opportunity to trace dynamic increase of spare time quantity in the XXth cent. only in some definite categories of population: children, retired people and youth (owing to the lengthening of studying terms duration). Restructuring of spare time also played an important role in leisure sphere development, main part of which is connected with days off, holiday periods and holidays.

The improvement of life standards, family welfare in general, influenced the development of leisure as cultural industry as well, which caused changes in the structure of consumer's expenditures in the direction of satisfying not material necessities and created new opportunities for using leisure at one's own request. In the first half of the XXth cent. the population spent for food and residence almost all family budget, since the 50s, slowly but ceaselessly this part has been reducing, causing changes in the expenditures structure: not home spending (visiting of restaurants, travelling, acquirement of sport inventory, etc.) increase essentially quicker. Disengaged means are used for acquisition of inhabited place, radio- and TV equipment, car, other domestic goods, which not only make housekeeping easier, but change person's attitude to his leisure in boundaries of own home and not.

Leisure is used actively by power as a social neurohumor in solving numerous social problems (from solving valued disorientation to rise of the quantity of working places and to surmounting the questions of unemployment). Therefore, in the article attention is paid to the questions of law regulating the leisure organization and ensuring rights and access to finding qualitative leisure service, which don't make harm to the person's spiritual and cultural development. According to the law in Switzerland, Germany, France, Holland the right of the person for leisure and cultural development are protected by educational establishments, family, social and medical services, and law enforcement authorities as well.

The process of creating leisure establishments network, among which a numerous quantity of voluntary, commercial and state establishments exists, is analyzed. In big cities "shop" alleys, which give various commercial, superficial and recreational services, become especially popular.

Peculiarities of using leisure by different social groups give a pretext to assert leisure subculture development of children, teenagers, adults and retired people. But leisure time, the amount of which increases incessantly, is used mostly for viewing TV programs, listening to the radio and reading periodicals. It is proved that passive forms of leisure stay the most popular among various categories of population during prolonged time (view of TV programs, reading periodic press, listening to the radio, over the last decades virtual leisure joins them). For the most part of population they are the most available financially and intellectually, because they don't demand neither special technical equipment nor additional financial expense, special knowledge, skills and practical knowledge.

Keywords: leisure, leisure practices, cultural industry, leisure subculture.

УДК 372.832(477)

Бабенко Надія Борисівна
кандидат педагогічних наук, доцент

ОСОБИСТІТЬ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПРОЦЕСИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА СТАНОВЛЕННЯ

У статті проаналізовано вплив соціально-культурного простору на соціалізацію та становлення особистості. Розглянуто процеси, що відбуваються у сфері культури та освіти в період демократичних перетворень в Україні; охарактеризовано тенденції суперечливого характеру розвитку суспільства, що впливають на процеси становлення та соціалізації особистості.

Ключові слова: особистість, соціалізація, українське суспільство, культура, освіта.

"Процеси, що відбуваються у соціально-культурній сфері в період демократичних перетворень, переходу України до сучасного ринкового господарства, входження її у світовий економічний і культурний простір неможливий без глибоких соціально-психологічних та духовних змін у масовій свідомості, без засвоєння кожною окремою особистістю нових цінностей, нових моделей і зразків поведінки. Суперечливий характер перетворень, що відбувається сьогодні в соціально-культурній сфері, суттєво впливає на процеси соціалізації та становлення особистості в сучасному соціумі".

"В українському суспільстві XXI століття складні й суперечливі уявлення про культурний і духовний розвиток особистості виникають не стільки від різноплановості осмислення об'єкта дослідження, скільки від поступу світового розвитку взагалі і трансформаційних процесів українського суспільства зокрема. В сучасних умовах розвитку України проблема формування культури і духовності все більше відображає історичні процеси укріплення демократичних основ державності й повсякденну увагу кож-

ній особистості. Так, ст. 11 Конституції України проголошено, що держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а ст. 23 закріплено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості" [2].

"Сучасні теорії феномена культури і духовності особистості, процеси її соціалізації та становлення розглядають вітчизняні науковці В. Андрущенко, В. Бакіров, В. Барановський, Є. Бистрицький, Н. Богданова, Г. Горак, Л. Горбунова, Л. Губерський, А. Корецька, М. Лукашевич, М. Михальченко, В. Пазенок, В. Табачковський, В. Шинкарук, освітньо-виховні теорії, соціальні й культурні детермінанти та теорії традицій і сім'ї – І. Бичко, В. Журавський, В. Кремень, В. Ларцев, В. Лутай, В. Розумний, Л. Сохань, П. Щербань; соціально-культурну сферу та її вплив на соціалізацію особистості – українські соціологи Л. Аза, М. Головатий, Г. Головаха, В. Піча, О. Семашко, Ю. Тарабукін, Н.Цимбалюк, Н. Черниш та низку інших".

"Побудова державності в нашому суспільстві сприяє духовно-культурному відродженню нації й особистості з урахування вимог сучасності. Водночас у зв'язку з успадкованим від старої системи занепадом, відповідною деформацією духовності та недостатньою теоретичною розробленістю актуальних питань становленню та соціалізації особистості в умовах трансформації українського суспільства, шляхи вирішення цієї проблеми ще залишаються недостатньо ефективними. Розв'язання даної проблеми постає нагальним завданням соціології, культурології та інших суспільних наук".

Метою нашого дослідження є аналіз процесів соціалізації та становлення особистості в сучасному українському суспільстві. Реалізація поставленої мети досягається за допомогою вирішення таких завдань: визначити стан дослідження проблеми соціалізації та становлення особистості в сучасних наукових пошуках; уточнити поняття соціалізації особистості та виявити сучасні сутнісні характеристики її основ; розкрити становлення сучасної особистості в українському суспільстві; проаналізувати сутність пріоритетних соціально-культурних та освітніх чинників, що впливають на процеси становлення та соціалізації особистості.

Об'єктом дослідження є особистість в сучасному українському суспільстві. Предметом дослідження постають основні процеси соціалізації та становлення особистості в сучасному українському суспільстві.

Розбудова української державності, побудова громадянського суспільства неможливі без розвитку національної культури, що є основним фактором соціалізації особистості. Протягом років незалежності нашої держави основним завданням державного управління був розвиток економіки, тому вирішення проблем у духовній сфері суспільства відбувалося за залишковим принципом. Відсутність чіткої програми культурного та духовного відродження українського суспільства гальмувала втілення будь-яких реформ у всіх сферах суспільного життя.

"У вітчизняному науковому світі різні аспекти щодо розвитку культурної та духовної сфери суспільства, формування культури особистості розглядають багато дослідників. Зокрема, важливою для теоретичного аналізу національних цінностей є праця Г. Ситника "Національні цінності як основа прогресивного розвитку особистості, суспільства і держави", в якому автор наголошує, що розвиток духовності народу і його перспективи, становлення державності України має базуватися "на гармонійному поєднанні "загальнолюдських" та специфічних національних цінностей України" [9]. Фундаментальною працею для висвітлення та розуміння проблем розвитку духовної культури в Україні є праця В. Андрущенка, Л. Губерського та М. Михальченка "Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз" [4], у якій висвітлюються та аналізуються проблеми взаємозв'язку культури, ідеології та особистості як суспільних феноменів. Не менш важливою є колективна наукова праця "Культура-суспільство-особистість" за редакцією Л. Скокової [5], в якій подано узагальнений образ соціокультурної реальності сучасного українського соціуму. Для аналізу сучасного стану управління у сфері освіти цікавою є монографія В.О. Огнев'юка "Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку" [7]. У ній автор пропонує нову модель сучасної освіти, яка формується в умовах трансформації українського суспільства та глобальних змін у світі. Заслуговує на увагу праця В.А. Скуратівського, В.П. Трощинського та С.А. Чукут "Гуманітарна політика в Україні" [10], в якій аналізується сучасний стан гуманітарної політики в Україні, визначено її сутність, мету та завдання, напрями та пріоритети розвитку.

Важливу роль у становленні та соціалізації відіграє духовність особистості. Духовність як специфічна людська якість, що характеризує мотивацію й сенс поведінки особистості. Духовність – це позиція ціннісної свідомості, притаманна всім її формам – моральній, політичній, релігійній, естетичній, художній, але особливо значуща в сфері моральних відносин. Виховання духовності – це формування насамперед моральної свідомості: моральних норм, принципів, ідеалів особистості [8, 480]. "

"Сучасну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як незадовільну для більшості людей з погляду економічних і соціокультурних умов існування. Однак системною кризою є, на нашу думку, криза духовна. Це відчуття величезної кількості людей безглуздості того життя, яке вони ведуть. Життя ускладнене тим, що в ньому важко знайти позитивний зміст через руйнування старих і дискредитацію нових цінностей.

Духовність є ціннісною підставою виховання особистості. Нині питання формування духовного розвитку особистості актуалізує проблеми виховання людяності, що плідно можуть бути вирішені з позиції ідеалістичної концепції людини. "

Життєвий шлях особистості пролягає через вибір певного способу життя та діяльності, зумовлених конкретними соціально-культурними умовами. За відносно однакового рівня потреб у суспільстві кожна особистість характеризується індивідуальним способом їх втілення, тому її поведінка різна і залежить від багатьох факторів. Свідомий і несвідомий вибір способу життєдіяльності пролягає через процес соціалізації особистості, проте здоровий спосіб життєдіяльності є передумовою та гарантом соціалізованого входження людини в реалії нашого світу.

Соціалізація особистості охоплює всі сфери її життєдіяльності, впливає на вибір способу життя і цей вплив має двосторонній характер, тобто обраний спосіб (стиль) життя впливає на подальше формування соціально-активної особистості. Соціалізація в широкому розумінні цього слова – це процес становлення особистості, реалізації людського в індивіді, входження особистості в соціум. Сутність соціалізації особистості полягає у формуванні її соціогенних параметрів, зокрема, детермінуючих (соціальних настановлень, соціальних потреб) і регулюючих (ціннісних орієнтацій) та їх поєднання в мотиваційні програми життєдіяльності під впливом інституційованого соціального середовища зі своїм набором цінностей [11,121].

Результат процесу соціалізації особистості залежить від здатності соціальних спільнот, соціальних інституцій створювати відповідні умови для розвитку, задоволення та наступної емоційної розрядки потреб особистості. У суспільстві першочергового значення набуває взаємодія стану людини із соціальними інститутами, вони виконують функції соціалізації, інтеграції, комунікації, інновації тощо.

Соціальний інститут сім'ї – це ціннісно-нормативний комплекс, за посередництва якого регулюється поведінка членів сім'ї, визначаються характерні їм соціальні ролі і статуси, формуються індивідуальні життєві стратегії. Сім'я є основним інститутом первинної соціалізації особистості. Включаючись у ціннісно-нормативну систему суспільства, сім'я виступає як своєрідний ціннісно-нормативний комплекс. Функція соціалізації є однією з найбільш важливих функцій інституту сім'ї, яка полягає у навчанні і догляді за дітьми, їх соціальному захисті. Її реалізація відбувається через цілеспрямований вплив на людину з метою формування певних моральних і фізичних якостей, звичок, навичок, установок, цінностей, прищеплення відповідних взірців і норм поведінки. Сім'я забезпечує соціалізацію молодого покоління, підтримання культурної безперервності суспільства. Вона включає в себе передавання дорослими членами сім'ї дітям нагромадженого досвіду, формування у них поглядів на життя, моральних, правових та етичних норм і правил поведінки, загальної культури, громадської і пізнавальної активності, прищеплення почуття громадянства. Незважаючи на оновлену систему суспільного виховання, сім'я, як і раніше, залишається основним середовищем життєдіяльності дітей, первинною ланкою соціалізації дитини, підготовки її до самостійного життя і формування особистості.

Важливим інститутом формування в індивіда інтелектуальної та духовної культури, інноваційності є освіта. Згідно з Законом України "Про освіту", освіта – це основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства. Одним з основних принципів освіти є гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей; органічний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, традиціями [1]. Одним з головних пріоритетів та органічною складовою освіти згідно з Доктриною є національне виховання, яке спрямовується на залучення громадян до глибинних пластів національної культури і духовності, формування у дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури [6, 27].

Серед соціальних інститутів культура також є важливим інститутом соціалізації особистості, уречевленою формою колективної свідомості. Під культурою ми розуміємо спосіб людського існування, форму, за допомогою якої все соціальне набуває змісту людської самовизначеності. Вона містить ціннісні орієнтації, колективні настановлення, уявлення про природний і соціальний світ, об'єктивовані норми моралі та права тощо. Соціалізуюча функція культури зорієнтована на передачу і засвоєння культурного спадку. Вбираючи в себе культуру, людина набуває свого духовного змісту – моральних уявлень, поглядів, стереотипів поведінки і самовираження, естетичних смаків тощо. В процесі соціалізації здійснюється взаємодія індивідуальних та культурних процесів. Складні зміни в поведінці індивіда набуваються в результаті досвіду і передаються через культуру.

На сьогодні культура є розгалуженою, інформативною, структурованою, професійною. Як засіб соціалізації культура контролює, регулює, впорядковує поведінку суб'єктів соціальної взаємодії. Її не можна засвоїти безпосередньо у колективно організованих формах дозвілля. У ході еволюції було сформовано мережу культурно-освітніх закладів: школи, театри, кінотеатри, ЗМІ та комунікації, заклади агітації й пропаганди, просвітницькі установи, церква, музеї тощо. Стосовно окремої особистості культура, як ресурс розвитку, сприяє формуванню суб'єкта історичної дії.

За роки здобуття незалежності, в процесі демократичних перетворень в українському суспільстві відбулись значні структурні зміни. У їх руслі принципово змінювалась і соціокультурна ситуація: обвальний спад виробництва, висока інфляція, високі ціни унеможлилювали бюджетне фінансування різних соціокультурних програм навіть на рівні залишкового принципу. Попередні дотації держави на культуру, освіту та науку були істотно скорочені, що несприятливо позначилось на функціонуванні традиційних закладів культури, сфери дозвілля, проведення вільного часу особистістю.

Аналіз перетворень, які нині відбуваються в культурно-освітній сфері українського суспільства, свідчить про їхній неоднозначний, суперечливий характер. З одного боку, падіння попередньої систе-

ми цінностей та норм, злам очевидності та смислу старого соціокультурного світу, розпад колишніх організаційних структур супроводжується руйнацією тогочасних зовнішньо-структурних форм і залежностей. З іншого – інституційні зміни в нашому суспільстві скеровані на конструкцію і вкорінення нового аксіонормативного порядку, пов'язаного з цінностями демократії та вільного ринку. На жаль, ці зміни відбуваються повільно, з великими труднощами. Як фіксують дослідження українських соціологів, має місце девальвація в масовій свідомості таких цінностей, як свобода, демократія, мобільність, комунікація, культурна активність тощо. В цих умовах рейтинг культурної активності, яка в ринкових умовах начебто не приносить ніякого зиску, знижується. Все це означає, що нові зовнішньо-структурні форми і залежності, що тільки утворюються в культурно-освітній сфері суспільства, поки що не здатні істотно впливати на культурно-духовне зростання населення, гарантувати людині права на культурний розвиток, доступність культурних цінностей і благ, духовне збагачення особистості.

Як відомо, духовне багатство особистості робить її стійкою, впевненою, цілеспрямованою, адекватною в поглядах і поведінці, здатною до самостійних рішень. Така особистість несе позитивні ідеї та емоції, розуміється на законах і проблемах суспільства, здатна бути відповідальною не лише за свої вчинки, рішення, а й за долю суспільства, в якому вона живе. Соціалізована особистість здатна аналізувати свої вчинки і дії, ставити перед собою значущі цілі, що відповідають вимогам і нагальним потребам суспільства, сім'ї, індивіда.

Здобуття вищої освіти, безсумнівно, сприяє зростанню культурних потреб особистості, формуванню її необхідних навичок, вмінь, настановлень та мотивації для їх задоволення. У сучасних умовах освіта є системою засвоєння культури, а культура – це середовище, в якому живе, росте і розвивається особистість. Культурно-освітня сфера суттєво впливає на процес соціалізації особистості, формування її духовного світу, визначення моральних цінностей в якості духовних орієнтирів. Необхідною передумовою формування духовного світу особистості є наявність вільного часу та усталені навички і можливості його проведення в той чи інший спосіб. Водночас духовні цінності людини, їх ієрархія зумовлюють її вибір на користь того чи іншого способу проведення дозвілля.

У сучасних умовах ринкові відносини у сфері культури обернулися великими негативними наслідками для молоді особистості: суттєво зменшилась кількість джерел, за допомогою яких забезпечується передача культурних цінностей. Різко скоротилася сфера професійної та аматорської творчості (гуртки художньої самодіяльності, прикладного мистецтва тощо), відбулись зміни в ієрархії термінальних та інструментальних цінностей молодих людей. Як відомо, зростання освітнього рівня особистості не призводить автоматично до підвищення мотивації задоволення культурних потреб. Разом з безсумнівним зростанням культурних потреб, що супроводжує освітній процес, молодь отримує й необхідні навички і вміння для їх задоволення. Однак ця сфера суспільного буття в сучасних умовах має ряд суперечностей. З одного боку, культурно-дозвіллі заклади покликані пропагувати високі культурні, моральні та духовні цінності. З іншого, в умовах обмеженого фінансування заклади і установи культури вимушені здійснювати заходи, які відповідають невивагливим вимогам споживачів.

Аналіз результатів різних соціологічних досліджень фіксує такі тенденції: переважна більшість молодих людей заклопотана повсякденними проблемами і негараздами, у них фіксується невисокий рівень культурних потреб, що реалізуються, як правило, в епізодичних і непослідовних зверненнях до культурних цінностей. Культурні потреби і запити здебільшого зводяться до найбільш простих та невимогливих проявів, задоволення чого не потребує організаційних, інтелектуальних чи вольових зусиль (відвідування дискотек, клубних вечорів, перегляд телепрограм і т. ін.), до того ж перевага віддається пасивним формам проведення дозвілля.

Водночас відвідування концертів класичної музики, музеїв, виставок, що потребує певного рівня компетентності, не є поширеним способом проведення дозвілля серед опитаної молоді. Напевно, надто високі ціни на квитки у театри, концертні зали зробили їх недоступними для більшості молодих людей, тому практично єдиним каналом, який забезпечує широкий доступ до художніх цінностей, вітчизняної та світової культури, стає телебачення, ЗМІ та відео-технічні засоби. Відбувається прагматизація свідомості особистості, нехтування зверненням до духовно-культурної спадщини і цінностей вітчизняної і світової культури. Водночас проведені Інститутом молоді дослідження культурної соціалізації молоді України показують, що переважна більшість особистостей має бажання освоювати національну культуру.

Отже, соціалізація особистості, її становлення, формування способу життя проходять під впливом різних факторів, що забезпечує важливий, з точки зору суспільства, результат. Логіка формування здорового суспільства така, що його стан залежить від розвитку кожної особистості.

За роки незалежності України в процесі демократичних перетворень в усіх сферах суспільного життя відбуваються глибокі зміни в смисложиттєвих цінностях молодого покоління, йде формування нової культури, в тому числі культури повсякденності. Однак поряд із національними цінностями завдяки ЗМІ, інтернету, рекламі, телебаченню тощо в Україні поширюються цінності й ідеали західного постіндустріального суспільства. Вони поступово укорінюються в суспільній свідомості, особливо ментальності молоді генерації, утворюючи фрагментарні, поверхові соціальні й культурні стереотипи, зорієнтовані на індивідуалізм і прагматизм. Водночас відбувається девальвація традиційних для нашого суспільства цінностей. Досвід і Заходу, і нашої країни однозначно свідчить, що без розширення можливостей доступу особистості до культури, освіти її повноцінна соціалізація стає неможливою.

Література

1. Про освіту: Закон України від 19.07.2002 (із змінами і доповненнями) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ubgd.lviv.ua/UA/zaochka/res/files.
2. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (Редакція станом на 06.10.2013) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vr>.
3. Корецька А. І. Соціально-освітні чинники формування духовності особистості в сучасному українському суспільстві. Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.03 / А.І. Корецька; АПН України. Ін-т вищ. освіти. – К., 2003. – 19 с.
4. Культура. Ідеологія Особистість: Методолого-світоглядний аналіз / В.Андрущенко, Л.Губерський, М.Михальченко. – К.: Знання України, 2002. – 515с.
5. Культура-суспільство-особистість: Навч. посібник / За ред. Л.Скокової. – К.: Інститут соціології НАН України, 2006. – 396с.
6. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17 квіт. 2002. – № 347. – С. 27.
7. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В.О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003.– 390с.
8. Рибас Т. Православне іконописне мистецтво як засіб виховання духовності майбутнього вчителя / Т.Рибас//Человек в мире духовной культуры. – К., 2001. – С. 478-485.
9. Ситник Г. Національні цінності як основа прогресивного розвитку особистості, суспільства і держави / Г.Ситник// Вісн. НАДУ. – К., 2004. – Вип. 2. – С.369-374.
10. Скуратівський В. Гуманітарна політика в Україні: Навч. посіб. /Скуратівський В., Трощинський В., Чукут С. – К.: Міленіум, 2002. – 220 с.
11. Циба В.Т. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз) / В. Т.Циба. – К.: МАУП, 2000.- 278 с.

References

1. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 19.07.2002 (iz zminamy i dopovnenniamy) / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: ubgd.lviv.ua/UA/zaochka/res/files.
2. Konstytutsiia Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy; Konstytutsiia, Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR (Redaktsiia stanom na 06.10.2013) / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vr>.
3. Koretska A. I. Sotsialno-osvitni chynnyky formuvannia dukhovnosti osobystosti v suchasnomu ukrainskomu suspilstvi. Avtoref. dys... kand. filosof. nauk: 09.00.03 / A.I. Koretska; APN Ukrainy. In-t vyshch. osvity. – K., 2003. – 19 s.
4. Kultura. Ideolohiia Osobystist: Metodoloho-svitohliadniy analiz / V.Andrushchenko, L.Huberskyi, M.Mykhalchenko. – K.: Znannia Ukrainy, 2002. – 515s.
5. Kultura-suspilstvo-osobystist: Navch. posibnyk / Za red.. L.Skokovoi. – K.: Instytut sotsiolohii NAN Ukrainy, 2006. – 396s.
6. Natsionalna doktryna rozvytku osvity: zatv. Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 17 kvit. 2002. – № 347. – S. 27.
7. Ohneviuk V.O. Osvita v systemi tsinnostei staloho liudskoho rozvytku / V.O. Ohneviuk. – K.: Znannia Ukrainy, 2003.– 390s.
8. Rybas T. Pravoslavne ikonopysne mystetstvo yak zasib vykhovannia dukhovnosti maibutnoho vchytelia / T.Rybas//Chelovek v myre dukhovnoi kultury. – K., 2001. – S. 478-485.
9. Sytnyk H. Natsionalni tsinnosti yak osnova prohresyvnoho rozvytku osobystosti, suspilstva i derzhavy / H.Sytnyk// Visn. NADU. – K., 2004. – Vyp. 2. – S.369-374.
10. Skurativskyi V. Humanitarna polityka v Ukraini: Navch. posib. /Skurativskyi V., Troshchynskyi V., Chukut S. – K.: Milenium, 2002. – 220 s.
11. Tsyba V.T. Sotsiolohiia osobystosti: systemnyi pidkhid (sotsialno-psykholohichniy analiz) / V. T.Tsyba. – K.: MAUP, 2000.- 278 s.

Бабенко Н. Б.**Личность в современном украинском обществе: процессы социализации и становления**

В статье проанализировано влияние социально-культурного пространства на социализацию и становление личности. Рассмотрено процессы, которые происходят в сфере культуры и образования в период демократических преобразований в Украине; охарактеризовано тенденции противоречивого характера развития общества, которые влияют на процессы становления и социализацию личности.

Ключевые слова: личность, социализация, украинское общество, культура, образование.

Babenko N.**Personality in the Contemporary Ukrainian Society: the Processes of Socialization and Formation**

The article gives a detailed analysis of the impact of social and cultural space on personality's socialization and formation. It is shown the processes taking place in the field of culture and education during the democratic changes in Ukraine, it is characterized the trends of a controversial nature of society development, influencing the processes of personality's formation and socialization.

In Ukrainian society of XXI century arise complex and contradictory conceptions about the cultural and spiritual development of a person. These conceptions arise from the versatile meaningfulness of the object of study rather than from the progress of the world in general and transformation processes in Ukrainian society in particular. In contemporary conditions of Ukraine development, problem of culture and spirituality forming increasingly reflects the historical processes of strengthening the democratic foundations of the state and the daily attention to each individuality.

Important role in the formation and socialization plays the spirituality of a personality. Spirituality as a specific human quality that describes the motivation and meaning of a personality's behavior. The current situation in Ukraine can

be described as unsatisfactory for most people in terms of economic and socio-cultural conditions of existence. However, in our opinion, the systemic crisis is a spiritual crisis. This is the feeling of absurdity of life a lot of people lead. Life is complicated by the fact that it is difficult to find positive meaning because of the destruction of the old and the discrediting of new values. Spirituality is a valuable basis of the individuality's upbringing.

The life of the personality runs across the choice of a certain lifestyle and activity caused by specific socio-cultural conditions. Under relatively equal standard of needs in society, each personality is characterized by individual manner of their implementation, so that its behavior is different and depends on a lot of factors. Conscious and unconscious choice of walks of life runs across the process of personality's socialization, but a healthy way of life is the pre-condition and guarantee of a socialized entry of a person to the realities of our world.

Socialization of a individuality covers all areas of her life, makes an influence on a choice of lifestyle and this influence is bilateral, i.e the chosen way (style) of life affects subsequent formation of a socially active person. The result of the process of socialization depends on the ability of social communities, social institutions to create the appropriate conditions for the development, satisfaction and subsequent emotional relaxation of personality's needs. Interaction of the human condition with social institutions that perform the functions of socialization, integration, communication, innovation etc. acquires a top priority meaning.

The social institution of the family is a value-normative complex, through which is regulated the behavior of family members, are determined the characteristic social roles and statuses, are formed individual life strategies. The family is the basic institution of primary socialization of a personality. The social institutions of education and culture are equally important for socialization

Analysis of various sociological research shows that the overwhelming majority of young people is concerned about everyday problems and difficulties, they are fixed a low level of cultural needs, implemented usually in sporadic and inconsistent appeals to cultural values. Cultural needs and demands has been reduced to the most simple and undemanding manifestations, satisfaction of which does not need institutional, intellectual or volitional effort (visit discos, club nights, watching TV, etc.), besides they prefer more passive forms of leisure.

At the same time, a visit to classical music concerts, museums, exhibitions, requiring a certain level of competence, is not a common way of spending leisure time among the group of surveyed young people. Probably too expensive price of theater tickets make them unavailable to the most young people, so practically the only channel that provides access to artistic values, national and world culture, is television, media and video hardware. There is a pragmatization of personality's consciousness, neglect of the appeal to the spiritual and cultural heritage and values of national and world culture; simultaneously the research conducted by the Youth Institute of cultural socialization of Ukrainian youth show that the overwhelming majority of individualities has a desire to develop the national culture.

Thus, personality's socialization, its formation, creation of the lifestyle are influenced by various factors and it provides in terms of society an important result. The logic of the healthy society forming is that it depends on the development of each individuality.

Since independence of Ukraine, in the process of democratic transformations in all spheres of public life take place the profound changes in values of the younger generation concerning the values about meaning of life, goes on the formation of a new culture, including the culture of everyday life. The values and ideals of Western post-industrial society are spread in Ukraine along with the national values through the media, Internet, advertisement, television, etc. They gradually take root in the public mind, especially in the mentality of the young generation, creating a fragmentary, superficial social and cultural stereotypes, focused on individualism and pragmatism. At the same time, there is a devaluation of the traditional values of our society. Experience of both West and our country clearly shows that without the expansion of the personality's access to culture and education, its complete socialization becomes impossible.

Keywords: personality, socialization, Ukrainian society, culture, education.

УДК 008(477)

Копієвська Ольга Рафаїлівна
кандидат педагогічних наук, доцент

СТЕЙКХОЛДЕРИ В КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ

Стаття присвячена вивченню різних груп, категорій стейкхолдерів, які мають вплив на культурне життя українців. Визначено і охарактеризовано організаційні та правові засади функціонування різних груп стейкхолдерів; проаналізовано соціально-економічні, політичні та мотиваційні аспекти їх діяльності; з'ясовано сильні і слабкі аспекти їх участі у вітчизняному культурному житті. На фактологічному матеріалі автор доводить важливість і значення впливу досліджуваного об'єкта на розвиток культури в Україні.

Ключові слова: культура, стейкхолдер, культурне життя, культурна політика, культурний простір.

Будь-яка сфера людського буття визначається і характеризується певною групою учасників або окремими індивідами, які можуть впливати на неї. Ключовим моментом в такому контексті є взаємодія різних зацікавлених у розвитку окремої сфери стейкхолдерів, що призводить до її повноцінного функціонування. Так, однією з важливих сфер людського буття є культура, яка в сучасних соціально-економічних, політичних умовах набуває нового змісту і вимагає щодо її становлення, розвитку та ефективного використання відповідної зацікавленості й підтримки з боку різних стейкхолдерів.